

ชุมชนเป็นหนึ่งเดียวที่พรุเตียว

บริบทชุมชนบ้านพรุเตียว จังหวัดพังงา

ชุมชนบ้านพรุเตียวเดิม ตั้งอยู่ที่ หมู่ 7 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีจำนวนครัวเรือน 370 หลังคา มีจำนวนประชากรประมาณ 1,063 คน แยกเป็นเพศชาย 546 คน เพศหญิง 517 คน ลักษณะครอบครัวของหมู่บ้านเป็นครอบครัวขยาย มีพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติ ๆ ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กัน ทำให้ความสัมพันธ์ในชุมชนแน่นแฟ้นมากขึ้น ขณะเกิดเหตุการณ์ สึนามิไม่มีบ้านเรือนของประชาชนได้รับความเสียหาย มีผู้เสียชีวิตและสูญหายรวม 20 คน เนื่องจากเป็นผู้ที่ไปทำงานที่หมู่บ้านน้ำเค็ม ส่วนความเสียหายด้านอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบคือ ชาวบ้านบางคนไม่มีอาชีพ เครื่องมือประกอบอาชีพ เช่น เรือหางยาว อวน และอุปกรณ์ในการทำประมงได้รับความเสียหาย

พื้นที่ของชุมชนบ้านพรุเตยวนั้นส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ราชพัสดุ และเป็นป่าพรุ ชาวบ้านไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง อาชีพทั่วไปก็คือ เลี้ยงกุ้งกุลาดำ ทำการประมง รับจ้างแรงงาน ทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้ ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งรายได้หลักส่วนใหญ่เป็นของนายทุน ส่วนชาวบ้านได้เพียงแค่งานค่าจ้างเท่านั้น ทำให้สถานะทางเศรษฐกิจภาพรวมของชุมชนบ้านพรุเตียวไม่ดีนัก โดยเฉพาะปีที่ผ่านมาหมู่ 7 บ้านพรุเตียว ติดหนี้รัฐถึง 14 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีที่ดิน ที่ทำกินเป็นของตนเอง จึงส่งผลให้สนับสนุนบุตรหลานให้ศึกษาในระดับที่สูง เนื่องจากมีความคิดว่าไม่มีสมบัติอะไรที่จะให้ นอกจากความรู้ จึงได้ให้การสนับสนุนในด้านการศึกษามากที่สุดเท่าที่สามารถทำได้

จากการที่ชุมชนขยายใหญ่ขึ้น อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยเฉพาะน้ำประปาหมู่บ้าน ที่เดิมใช้น้ำดิบจากหมู่บ้าน แต่ภายใน 2 ปี หากไม่มีการจัดการที่เป็นระบบจะส่งผลให้เกิดปัญหาในอนาคตอันใกล้ นอกจากนี้ยังประสบปัญหาการกำจัดขยะที่เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีรถเก็บขยะ 2 คัน ในขณะที่ต้องเก็บขยะถึง 9 หมู่บ้าน

ด้วยกัน มีสถานีนมัยบางนายสี 2 แห่ง อยู่หมู่ 6 และหมู่ 5 และมีโรงพยาบาลตะกั่วป่า นอกจากนี้แล้วสภาพแวดล้อมของชุมชนบ้านพรุเดียวยังประสบกับปัญหาหลายภาวะ เพราะมีแมลงวันจำนวนมากมาตอมอาหาร หรือรบกวนผู้คน เนื่องจากการเลี้ยงไก่ของฟาร์มเอกชนหลายราย ส่วนไฟฟ้าและระบบโทรศัพท์นั้นไม่มีปัญหา พื้นที่ชุมชนพรุเดียวนั้นไม่มี กำลังดำเนินการขอให้องค์การโทรศัพท์ติดตั้งระบบโทรศัพท์ให้กับชุมชนใหม่ อยู่ระหว่างขั้นตอนการรอคู่มือจากชุมสายโทรศัพท์อยู่

แม้ชุมชนบ้านพรุเดียวยังประกอบไปด้วยสมาชิกเก่าและสมาชิกใหม่แต่ในด้านของศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีนั้นสามารถผสมกลมกลืนกันได้เป็นอย่างดีเห็นได้จากการจัดงานด้านประเพณี วัฒนธรรม เช่น วันขึ้นปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ ต่างก็ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกของชุมชนเป็นอย่างดี แต่สิ่งที่ควรตระหนักคือ เรื่องของศาสนาที่เดิมส่วนใหญ่ชาวบ้านโดยเฉพาะในส่วนของพรุเดียวนับถือศาสนาพุทธ แต่ขณะนี้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายแบปติสต์ เนื่องจากชาวบ้านเห็นว่าเวลาที่เกิดเรื่องทุกข์ใจ เครียด หรือไม่ได้รับการเหลียวแลจากรัฐบาล หากแต่ นิกายแบปติสต์จะส่งมิชชันนารี หรือเจ้าหน้าที่เข้ามาพูดคุย เป็นกำลังใจ ทำให้ชาวชุมชนพรุเดียวนับถือศาสนาคริสต์ รู้สึกว่าชีวิตของพวกเขาไม่ได้ถูกทอดทิ้ง ได้รับกำลังใจในการต่อสู้กับการดำเนินชีวิต ไม่โดดเดี่ยว ทั้งยังได้รับความช่วยเหลือด้านเงินทองครอบครัวละ 30,000 บาท จึงทำให้ชาวบ้านหันไปนับถือศาสนาคริสต์ นิกายแบปติสต์แทนศาสนาพุทธกันมาก

เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาด้านการปกครอง ชุมชนพรุเดียวยังใช้ระบอบประชาธิปไตยในการปกครอง มีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยแบ่งการบริหารงานอย่างชัดเจน และให้ชุมชนพรุเดียวนับถือศาสนาคริสต์ 3 คน เพื่อเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และเป็นตัวแทนของบ้านในการบริหารจัดการต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้มีการพัฒนาด้านการสร้างรายได้ของชุมชน เพราะหากมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จะช่วยบรรเทาปัญหาสังคมไปได้ รวมทั้งต้องดูแล และมีแนวทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วยเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในส่วนของบ้านพรุเดียวนั้น เกิดขึ้นจากหลังเหตุการณ์สึนามิ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้อพยพผู้ประสบภัยจากบ้านน้ำเค็ม บ้านบางม่วง และเกาะคอเขาแล้วสร้างบ้านพักถาวร

ให้แก่ผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์ สึนามิ ซึ่งบ้านพรุเดียวประกอบด้วย 6 กลุ่ม ซึ่งแยกกันเป็น ลัดเป็นส่วนอย่างชัดเจน แต่ละบ้านตั้งชื่อตามชื่อบุคคลหรือหน่วยงานที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เรื่องบ้านพักอาศัย ได้แก่ บ้านกาชาด (สภากาชาดไทย) มีผู้อาศัยทั้งหมด 134 คน 58 ครอบครัว อายุระหว่าง 15 วัน ถึง 73 ปี เป็นเพศชาย 64 คน เพศหญิง 70 คน เป็นผู้ที่มิที่อยู่เดิมมาจาก ต.บางม่วง คิดเป็นร้อยละ 77.5 และ ต.บางนายสี ร้อยละ 8.6 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 32.7 และค้าขาย ร้อยละ 17.2, บ้านกรุงศรีฯ (ธนาคาร กรุงศรีอยุธยา จำกัดฯ) มีผู้อาศัย ทั้งหมด 166 คน 53 ครอบครัว อายุระหว่าง 1 เดือน ถึง 85 ปี เป็นเพศชาย 78 คน เพศหญิง 88 คน เป็นผู้ที่มิที่อยู่เดิมมาจาก ต.บางม่วง คิดเป็นร้อยละ 69.8 และ ต. เกาะคอเขา ร้อยละ 13.2 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 52.8 และค้าขาย ร้อยละ 22.6 บ้านโรตารี (สโมสรโรตารี) มีผู้อาศัยทั้งหมด 151 คน 58 ครอบครัว อายุระหว่าง 4 เดือน ถึง 75 ปี เป็นเพศชาย 84 คน เพศหญิง 67 คน เป็นผู้ที่มิที่อยู่เดิมมาจาก ต.บางม่วง คิดเป็นร้อยละ 60.3 และ ต. บางนายสี ร้อยละ 6.8 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 65.5 และค้าขาย ร้อยละ 20.6, บ้านปอเด็กตั้ง (มูลนิธิปอเด็กตั้ง) มีผู้อาศัยทั้งหมด 181 คน 45 ครอบครัว อายุระหว่าง 6 เดือน ถึง 86 ปี เป็นเพศชาย 89 คน เพศหญิง 92 คน เป็นผู้ที่มิที่อยู่เดิมมาจาก ต.บางม่วง คิดเป็นร้อยละ 88.8 และ ต.เกาะคอเขาและ ต.คึกคัก ร้อยละ 4.44 เท่ากัน ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 31.1 และค้าขาย ร้อยละ 22.2 และ บ้านปุย (ภรณทิพย์ นาคหิรัญกนก) มีผู้อาศัยทั้งหมด 151 คน 50 ครอบครัว อายุระหว่าง 1 เดือน ถึง 63 ปี เป็นเพศชาย 119 คน เพศหญิง 79 คน เป็นผู้ที่มิที่อยู่เดิมมาจาก ต.บางม่วง คิดเป็นร้อยละ 80.0 และ ต. เกาะคอเขา ร้อยละ 10.0 มีอาชีพรับจ้าง ร้อย ละ 20.0 และค้าขาย ร้อยละ 18.0 และว่างงาน ร้อยละ 16.0

ความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิ

จากการสัมภาษณ์ผู้ประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากจำนวน 6 หมู่บ้านของบ้านพรุเดียว โดยเป็นเพศชาย 16 คน เฉลี่ยอายุ 49 ปี อายุมากที่สุด คือ 76 ปี น้อยที่สุด คือ 24 ปี และเป็นเพศหญิง 14 คน โดยเฉลี่ยอายุ 37.8 ปี อายุมากที่สุด 77 ปี น้อยที่สุด คือ 20 ปี ผู้ประสบภัยส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 60.7 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 19.5 ก่อนเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิผู้ประสบภัยประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างมากที่สุดในอัตราส่วนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 51.9 แต่หลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิส่งผลให้อาชีพค้าขายลดลง เนื่องจากอุปสรรคในการค้าขาย และสินค้าที่มิได้รับความเสียหายและสูญหายไปพร้อมกับคลื่นยักษ์สึนามิเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อรายได้โดยรวมที่ลดลงของแต่ละครัวเรือน โดยก่อนเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิรายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือนของแต่ละครัวเรือนเท่ากับ 12,412 บาท รายได้สูงสุด คือ 50,000 บาท ต่ำสุด 3,000 บาท ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิรายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือนของแต่ละครัวเรือนเท่ากับ 5,246 บาท รายได้สูงสุด คือ 15,000 บาท ต่ำสุด 3,000 บาท

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ลักษณะความเสียหายที่เกิดจากคลื่นยักษ์สึนามิประกอบไปด้วย บ้านเรือนพังเสียหายทั้งหมด จำนวน 60 หลัง บุคคลซึ่งเป็นญาติพี่น้องของผู้ประสบภัย เสียชีวิต จำนวน 47 ราย สถานประกอบการเสียหาย จำนวน 10 แห่ง ยานพาหนะเสียหาย จำนวน 17 คัน เรือประมงเสียหาย จำนวน 10 ลำ เครื่องมือประกอบอาชีพเสียหาย จำนวน 20 ชนิด

สำหรับความช่วยเหลือที่กลุ่มตัวอย่างได้รับนับจากเหตุการณ์เกิดขึ้นนั้น ทางจังหวัดพังงาได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างเร่งด่วน มาตามลำดับ แต่เนื่องจากภัยดังกล่าวนี้เป็นภัยที่เกิดขึ้นใหม่ในประเทศ พื้นที่เสียหายมีบริเวณกว้าง ผู้ได้รับความเสียหายมีเป็นจำนวนมาก ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ การช่วยเหลือจำเป็นต้องดำเนินการเร่งด่วน หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กร มูลนิธิต่าง ๆ ทั้งจากของประเทศไทยและต่างประเทศได้ร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็น สำนักงานกฤษฎามนตรี กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานประกันสังคม กองบัญชาการทหารสูงสุด สภากาชาดไทย กระทรวงแรงงาน แม่บ้านมหาไถไทย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลบางม่วง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ กระทรวงการคลัง กรมประมง กรมการปกครอง

รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ สโมสรโรตารีประเทศไทย มูลนิธิแอ่งเจ็ดวังส์ โดยคุณภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก ธนากรกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มูลนิธิที่อยู่อาศัยเพื่อมนุษยชาติ) มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด มหาชน มูลนิธิศุภนิมิต

มูลนิธิศึกษาเอเชีย มูลนิธิดวงประทีป ฟอรัซซี ของเยอรมัน มูลนิธิสรินทร และหน่วยงานจากต่างประเทศ ได้แก่ กลุ่ม We love Thailand และองค์การ UNICEF

ความช่วยเหลือที่ผู้ประสบภัยได้รับนั้นมีมากมายหลากหลาย ทั้งในเรื่องของการให้เงินช่วยเหลือในการจัดการศพ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ให้เงินช่วยเหลือในการสงเคราะห์ครอบครัว และค่าขนย้ายครอบครัว การสร้างบ้านพักถาวรให้แก่ผู้ประสบภัยใน หมู่ 7 บ้านพรุเดียว ตำบลบางนายสี อำเภอดงรักบุรี ช่วยเหลือด้านอาหารยังชีพ เงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ และเรือประมง เครื่องมือทำการประมง ช่วยเหลือด้านการส่งเสริมอาชีพ ช่วยเหลือด้านก่อสร้าง ศูนย์การเรียนรู้และห้องสมุด จัดตั้งศูนย์เยาวชน มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์พัฒนาฝีมือในการประกอบอาชีพและให้เงินช่วยเหลือนักเรียนกำพร้าบิดาและมารดา

ในส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการให้ความช่วยเหลือนั้น พบว่า สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเข้าไปให้ความช่วยเหลือ คือ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนขาดการสร้างความเข้าใจระหว่างกัน การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ยังมีน้อย ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย ซึ่งหากมีการสำรวจข้อมูลหรือมีการลงพื้นที่สอบถามความต้องการของผู้ประสบภัยอย่างจริงจังแล้วนำไปสร้างเป็นข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องชัดเจน จะทำให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือที่ตรงกับความต้องการของตนเองมากขึ้น

ในส่วนของการให้ความช่วยเหลือโดยภาครัฐ พบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้เกิดขึ้นเนื่องจากการให้ความช่วยเหลือในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยแก่ผู้ประสบภัยในเบื้องต้นนั้นขาดการวางแผนที่ดี ทำให้เกิดปัญหา อาทิ การระบายน้ำเสีย การท่วมของน้ำเสีย ส่งผลให้เกิดกลิ่นเหม็นจากสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ จนทำให้ส่งกลิ่นเหม็นไปทั่วบริเวณบ้านของผู้ประสบภัย อีกทั้งอาจก่อให้เกิดเชื้อโรคหรือเป็นแหล่งของโรคต่าง ๆ ต่อไปได้ ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบยังคงขาดการดำเนินการรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น การที่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐนั้นมีหลักเกณฑ์การช่วยเหลือที่เข้มงวดและการดำเนินเรื่องต่าง ๆ ใช้นาน ยุ่งยากและซับซ้อน ทำให้ความช่วยเหลือบางอย่างไม่ทันต่อความต้องการ และไม่ทันต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

การเข้าไปให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยพบว่า ผู้ประสบภัยยังคงรอรับความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง บางรายได้รับความช่วยเหลือมาก บางรายได้รับความช่วยเหลือน้อย ซึ่งขาดความเที่ยงธรรมในการช่วยเหลือ ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของผู้ประสบภัยในชุมชนที่มีลักษณะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ซึ่งแตกต่างจากเมื่อก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิที่ชุมชนจะช่วยเหลือกันและกัน รวมถึงการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันที่มีมากกว่าปัจจุบันนอกจากนี้ผู้ประสบภัยหลายรายที่ไม่เข้ากลุ่มในการให้ความช่วยเหลือ เนื่องจากผู้ประสบภัยยังต้องการการได้รับความช่วยเหลือจากทุกกลุ่ม การเข้ากลุ่มเพียงกลุ่มเดียวจะทำให้ได้รับความช่วยเหลือที่น้อยลง ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประสบภัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ พบว่า การให้ความช่วยเหลือเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง ไม่ทั่วถึง และไม่ตรงตามความต้องการของผู้ประสบภัย เนื่องจากการที่หน่วยงานจากภายนอกที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือขาดการศึกษาข้อมูลชุมชนอย่างแท้จริง ความไม่ยุติธรรมในการให้ความช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือไม่เพียงพอต่อความต้องการ

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า จากการให้ความช่วยเหลือด้านส่งเสริมอาชีพแก่ผู้ประสบภัย ถึงแม้ว่าจะได้รับความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ เนื่องจากประสบปัญหาในด้านการจำหน่ายสินค้า คือ ขาดตลาดในการจำหน่ายสินค้า อีกทั้งยังขาดเงินทุนหมุนเวียนและวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้การได้รับความช่วยเหลือในด้านการก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้ผู้ประสบภัย ได้เกิดปัญหาน้ำเสียในด้านหลังของบ้าน คือ ท่อน้ำไม่สามารถระบายน้ำได้ ส่งผลให้ห้องน้ำไม่สามารถใช้ได้ด้วย หน่วยงานที่รับผิดชอบก็ขาดการช่วยเหลือ นอกจากนี้ในการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนนั้น ไม่เท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับความถี่ในการร้องเรียนของผู้ประสบภัยนั้น ๆ

ระดับของความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิเกี่ยวกับบุตรหลานไม่มีที่เรียนมากที่สุดรองลงมาไม่มีงานทำ คิดเป็นร้อยละ 79.4 เครื่องมือประกอบอาชีพได้รับความเสียหาย คิดเป็นร้อยละ 74.1 ที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหายคิดเป็นร้อยละ 71.3 ไม่มีรายได้คิดเป็นร้อยละ 59.5 รวมทั้งสถานประกอบการเสียหาย คิดเป็นร้อยละ 59.1 ความเสียหายดังกล่าวนี้ นับเป็นความเสียหายที่กลุ่มตัวอย่างได้รับมากที่สุด และมีผลต่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากไม่มีทั้งงาน เงิน และที่อยู่อาศัย ทำให้กลุ่มตัวอย่างวิตกกังวลถึงชะตาชีวิตที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 : แสดงระดับความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิ

ความเสียหายเกี่ยวกับ	ร้อยละของระดับความเสียหาย					ไม่ได้รับความเสียหาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. ที่อยู่อาศัย	71.3	2.7	16.4	2.7	4.2	2.7
2. ที่ดินทำกิน	15.3	0.0	6.8	10.9	6.8	60.2
3. พืชผลทางเกษตร	6.8	0.0	0.0	4.2	0.0	89.0
4. ไม่มีงานทำ	79.4	4.2	15.0	0.0	0.0	1.3
5. ไม่มีรายได้	59.5	2.7	5.4	2.7	0.0	2.7
6. ยานพาหนะเสียหาย	28.0	1.3	6.8	2.7	0.0	34.2
7. เครื่องมือประกอบอาชีพเสียหาย	74.1	5.4	0.0	0.0	0.0	15.0
8. สถานประกอบการเสียหาย	59.1	5.4	5.4	0.0	0.0	30.1
9. บุตรหลานไม่มีที่เรียน	80.9	4.2	6.8	0.0	1.3	6.8

เปรียบเทียบผลกระทบก่อนและหลังคลื่นยักษ์สึนามิ

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างและสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นก่อนและหลังคลื่นยักษ์สึนามิ พบว่า มีผลกระทบเรื่องการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต หลายกรณีที่ผู้ประสบภัยไม่สามารถเริ่มต้นการประกอบอาชีพใหม่ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลกระทบต่อความมั่นคงด้านจิตใจด้วยที่ทำให้ผู้ประสบภัยขาดกำลังใจและพลังในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ และวิถีชีวิตของผู้ประสบภัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมากจนผู้ประสบภัยอาจต้องใช้ระยะเวลาระยะหนึ่งในการปรับสภาพความเป็นอยู่ของตนเองให้เข้ากับสภาวะใหม่ ผลกระทบต่อครอบครัว ซึ่งในอนาคตอาจก่อให้เกิดเป็นปัญหาสังคมเนื่องจากมีผู้ประสบภัยจำนวนมากที่สูญเสียหัวหน้าครอบครัว ซึ่งเป็นเสาหลักของครอบครัว หรือการมีเด็กกำพร้า อันเนื่องจากการสูญเสียบิดามารดาในเหตุการณ์คลื่นยักษ์ครั้งนี้

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผลกระทบต่อวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะจากที่อยู่อาศัย เดิมนั้นผู้ประสพภัยจะมีความสะดวกในการประกอบอาชีพมากกว่าการพักอาศัยอยู่สถานที่แห่งใหม่ นอกจากจะกระทบต่อการปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพแล้ว ยังส่งผลต่อวัฒนธรรมชุมชน เดิมที่เคยรู้จักบ้านใกล้เรือนเคียง มีความสัมพันธ์อันดีเครือญาติ ซึ่งปัจจุบันความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีลักษณะแบบต่างคนต่างอยู่ บางครั้งอาจมีปัญหาในเรื่องของการได้รับความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน เห็นได้จากการเปรียบเทียบความขัดแย้งในชุมชนที่ก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิ ความขัดแย้งในชุมชนจะอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 49.3 หากแต่เมื่อเกิดสึนามิเกิดขึ้น และเกิดชุมชนใหม่ ความขัดแย้งในชุมชนได้เพิ่มขึ้นคือมีความขัดแย้งอยู่ในระดับที่มาก คิดเป็นร้อยละ 13.7 แต่ในบางครั้งคราวที่มีการจัดกิจกรรมผู้ประสพภัยก็จะมารวมตัวกันบ้าง แต่ไม่สม่ำเสมอ การไม่ประสานงานกันของแต่ละกลุ่มบ้านทำให้เกิดการแบ่งแยกส่งผลต่อการจัดกิจกรรมชุมชนต่าง ๆ ต่อไป

อย่างไรก็ตามแม้ว่าชาวชุมชนพุดเดียวจะเป็นชุมชนใหม่ที่เกิดจากผู้ประสพภัยสึนามิจากหลากหลายหมู่บ้าน หากแต่เมื่อมาอยู่ในหมู่บ้านพุดเดียวเดียวกันแล้ว สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดเจนคือความเข้มแข็งทางจิตใจและความต้องการที่จะฟื้นฟูตัวเองและครอบครัวให้ได้เร็วที่สุด เห็นได้จากการมีความหวังและความเชื่อมั่นในอนาคตของชุมชนที่แม้จะเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิแล้ว ชาวชุมชนพุดเดียวยังคงมีความเชื่อมั่น ความหวังในอนาคตของชุมชนอยู่ในระดับที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.2 ซึ่งอาจเป็นเพราะได้ย้ายเคหสถานขึ้นมาอยู่บนฝั่ง จึงทำให้รู้สึกปลอดภัยจากมหันตภัยคลื่นยักษ์สึนามิและพร้อมที่จะสร้างกำลังใจในการฟื้นฟูตนเอง

นอกจากนี้แล้วสิ่งที่น่าเป็นข้อเตือนใจสำหรับชาวชุมชนพุดเดียวคือการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือของคนในชุมชนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งจากเดิมที่ไม่เคยให้ความสำคัญ หรือให้ความสำคัญในระดับน้อยเมื่อเกิดเหตุร้ายเกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความร่วมมือของชุมชนและการช่วยเหลือของคนในชุมชนในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 34.2 21.9 และ 41.1 ตามลำดับ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 : แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบก่อนและหลังเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ

ประเด็น		ร้อยละระดับผลกระทบ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความสามัคคีในชุมชน	ก่อน	0.0	49.3	23.7	0.0	0.0
	หลัง	20.5	9.6	35.6	13.7	20.5
2. ความขัดแย้งในชุมชน	ก่อน	0.0	0.0	49.3	23.7	0.0
	หลัง	13.7	21.9	8.2	19.2	9.6
3. ความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัย	ก่อน	0.0	89.0	11.0	0.0	0.0
	หลัง	35.6	8.2	31.5	5.5	19.2
4. ความหวังและความเชื่อมั่น ในอนาคตของชุมชน	ก่อน	0.0	93.1	6.9	0.0	0.0
	หลัง	45.2	2.7	11.0	27.4	24.7
5. การมีผู้นำที่ดีในชุมชน	ก่อน	0.0	0.0	11.0	89.0	0.0
	หลัง	27.4	6.8	43.8	4.1	17.8
6. การให้ความร่วมมือของคน ในชุมชน	ก่อน	0.0	13.6	71.2	15.2	0.0
	หลัง	21.9	53.4	6.8	6.8	11.0
7. การรับรู้ข่าวสารข้อมูล	ก่อน	0.0	2.7	95.8	0.0	0.0
	หลัง	34.2	45.2	15.0	1.4	4.1
8. การให้ความช่วยเหลือของ คนในชุมชน	ก่อน	0.0	24.7	43.8	31.5	0.0
	หลัง	41.1	35.6	15.0	5.5	2.7
9. การรวมกลุ่มของชุมชน	ก่อน	0.0	0.0	79.4	20.6	0.0
	หลัง	17.8	31.5	20.5	12.3	17.8

ผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ

จากการศึกษาพบว่า หลังจากเกิดคลื่นยักษ์สึนามิแล้วมีผลกระทบต่อบุคคล คือ ผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจโดยที่ผลกระทบทางจิตใจนั้น เหตุการณ์ดังกล่าวได้สร้างความกลัว ความเครียด ความวิตกกังวล ความรู้สึกหดหู่ ผวา หวาดระแวง ให้กับกลุ่มตัวอย่างอย่างมาก และเมื่อจิตใจเกิดความตึงเครียดจึงส่งผลให้ร่างกายได้รับผลกระทบได้ด้วย อาทิเช่น บางรายนอนไม่หลับติดต่อกันหลาย ๆ วัน เป็นระยะเวลานาน บางรายเกิดความเครียดจนส่งผลต่อระบบย่อยอาหารทำให้เกิดอาการปวดท้อง หรือบางคนอาจจะเกิดภาวะทางจิตที่รับสภาพการตกงาน เพื่อนเสียชีวิตไม่ได้ เข้าตึ้นมาจึงแต่งตัว อาบน้ำและคิดว่าต้องไปทำงาน ทั้ง ๆ ที่ไม่มีงานไม่มีสถานที่ทำงาน

หากแต่ภาวะทางจิตใจยังรับไม่ได้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่างบางรายให้สัมภาษณ์ว่าต้องดื่มสุราหรือกินยานอนหลับเป็นเวลากว่า 3 เดือน จึงจะสามารถข่มตาหลับได้เองตามปกติ

นอกจากนี้จากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิยังทำให้ผู้ประสบภัยจำนวนมากได้รับบาดเจ็บ เช่น อวัยวะส่วนต่าง ๆ ในร่างกายหัก นึก คิดเชื่อ ฟกช้ำ อันเนื่องจากการถูกของมีคมบาด ทำให้เกิดบาดแผล และในบางรายถึงขั้นเป็นแผลติดเชื้อในระยะต่อมา ผู้ประสบภัยบางรายมีอาการปวดศีรษะไมเกรน เป็นอัมพฤกษ์ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 : แสดงผลกระทบต่จิตใจ

ผลกระทบ	ร้อยละระดับผลกระทบ หลังเกิดเหตุการณ์สึนามิ				ร้อยละระดับผลกระทบ ปัจจุบัน			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้รับผลกระทบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้รับผลกระทบ
1. หวาดกลัว	53.4	46.6	0.0	0.0	0.0	53.4	32.9	13.7
2. เครียด	52.1	47.9	0.0	0.0	0.0	52.1	16.4	31.5
3. เสียใจ /เศร้าใจ/หดหู่	82.2	31.5	0.0	1.3	0.0	82.2	41.1	13.7
4. ระแวง /วิตกกังวล	69.9	3.01	0.0	0.0	0.0	69.9	5.5	13.7
5. ฝันร้าย	83.6	16.4	0.0	0.0	0.0	83.6	4.1	12.3

ความต้องการความช่วยเหลือหลังประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิ

จากการศึกษาถึงความต้องการความช่วยเหลือหลังประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิของกลุ่มตัวอย่างที่บ้านพรุเดียวพบว่ามีความต้องการด้านการพัฒนาชุมชนใหม่ให้มีศักยภาพ ความก้าวหน้า รวมทั้งวัฒนธรรมชุมชนที่เป็นชุมชนใหม่ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสมควรที่จะมีการช่วยเหลือด้านวัฒนธรรมชุมชนในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.9 ขณะที่ความต้องการด้านอาชีพ การพัฒนาสิ่งแวดลอมก็เป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างต้องการในระดับที่มากที่สุดเช่นกัน คือ คิดเป็นร้อยละ 80.8 และ 69.9 ซึ่งจะตรงตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง อีกทั้งยังก่อให้เกิดความสามัคคี กลมเกลียวกันในชุมชนและแต่ละบ้านด้วย ในระยะยาวจะทำให้ผู้ประสบภัยได้รู้จักการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งการพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน คือหัวใจ

สำคัญของการพัฒนาต่อไป กลุ่มตัวอย่างจึงต้องการการบริหารจัดการที่โปร่งใสในระดับที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.8 อย่างไรก็ตาม การจัดการความเสี่ยงของชุมชนต่อภัยพิบัติก็เช่นกัน กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในระดับที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.6 แม้ว่าจะย้ายชุมชนใหม่ขึ้นมาอยู่ห่างไกลจากชุมชนเดิมที่เคยเกิดเหตุ แต่ยังมีกลุ่มตัวอย่างหลายรายมีความเชื่อที่ฝังในจิตใจอยู่ว่าสักวันหนึ่งจะต้องเกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีก จึงต้องการให้รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เตรียมแผนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า เพื่อรองรับปัญหาดังกล่าว ดังตารางที่ 10

นอกจากนี้แล้วเนื่องจากการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐก่อให้เกิดสภาพปัญหาในเรื่องของการสร้างที่อยู่อาศัยไม่ดี ทำให้ก่อให้เกิดปัญหาในระบบสาธารณสุขปโรค เช่น เรื่องน้ำใช้ การระบายน้ำทิ้ง ถนน และกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการดูแลและแก้ไขปัญหาดังกล่าวมากกว่าจะทิ้งปัญหาไว้ให้รับผิดชอบเองตามยถากรรม นอกจากนี้แล้วกลุ่มตัวอย่างยังต้องการให้มีการดูแลผู้สูงอายุ และเด็กที่ไม่สามารถหารายได้ด้วยตนเอง ด้วยการให้มีการจัดศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและเด็ก รวมทั้งต้องการให้มีการจัดการศึกษาแก่เด็กด้วย ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 : แสดงความต้องการความช่วยเหลือหลังประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิ

ความต้องการ	ร้อยละของความต้องการ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ต้องการ
1. ที่อยู่อาศัย	20.5	11.0	17.8	55	6.8	38.4
2. ที่ดินทำกิน	27.4	15.1	6.8	0.0	8.2	42.5
3. อาชีพ	80.8	11.0	8.2	0.0	0.0	0.0
4. วัฒนธรรมชุมชน	78.9	20.5	20.5	8.2	0.0	0.0
5. การพัฒนาสิ่งแวดล้อม	69.9	19.2	11.0	0.0	0.0	0.0
6. การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนและองค์กรต่างๆ	45.2	38.4	6.8	9.6	0.0	0.0
7. การพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม/ชุมชน	56.2	20.5	9.6	2.7	4.1	6.8
8. การทำงานร่วมกันและมีอำนาจตัดสินใจ	50.7	49.3	9.6	6.8	0.0	0.0
9. การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน	61.6	26.0	8.2	4.1	0.0	0.0
10. การบริหารจัดการที่โปร่งใส	65.8	12.3	12.3	4.1	5.5	0.0
11. การมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	54.8	26.0	9.6	5.5	4.1	0.0
12. การจัดการความเสี่ยงของชุมชนต่อภัยพิบัติ	61.6	23.3	9.6	4.1	0.0	1.4

ลักษณะของเครือข่าย

ในทัศนะของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้ให้สัมภาษณ์ถึงลักษณะเครือข่ายการพึ่งพาแบบทางการว่า หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีการประสานงานกันก่อนตั้งแต่เริ่มแรกของการให้ความช่วยเหลือ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย อันจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีก เช่น การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างไม่ทั่วถึง ไม่เที่ยงธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการแต่งตั้งตัวแทนรับผิดชอบในแต่ละเรื่องให้ชัดเจน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินเรื่องร้องเรียนหรือการให้ความช่วยเหลือให้ตรงจุดและรวดเร็วมากขึ้น

ในส่วนของการช่วยเหลือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น จากการสัมภาษณ์ พบว่า การให้ความช่วยเหลือวิธีที่ดีที่สุด คือ การสนับสนุนและกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยหน่วยงานจะเป็นเพียงพี่เลี้ยงคอยดูแลและประสานงานต่าง ๆ ให้ สิ่งนี้จะทำให้ชุมชนสามารถ

ตอบสนองความต้องการของ
ตนเองได้มากที่สุด การที่
หน่วยงานจะเป็นผู้ประสานงาน
และให้การสนับสนุนได้นั้น
หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน
จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล
ระหว่างกัน มีการติดต่อ
ประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง
เพื่อก่อให้เกิดความเป็นเครือ
ข่ายระหว่างกัน ซึ่งส่งผลดีต่อ
ทั้งการให้ความช่วยเหลือชุมชน
เองและการให้ความร่วมมือที่ดีระหว่างหน่วยงานด้วย

สำหรับการเครือข่ายการพึ่งพาแบบไม่เป็นทางการนั้น จะเป็นในลักษณะของการที่หน่วยงาน
ภายนอกเข้ามาให้ความช่วยเหลือโดยตรงต่อผู้ประสบภัย ไม่ได้มีการประสานงานเบื้องต้นกับ
หน่วยงานในพื้นที่ก่อน ซึ่งก่อให้เกิดทั้งข้อดีและข้อเสีย อาทิ การให้ความช่วยเหลือนี้ลงสู่ชุมชน
อย่างแท้จริง แต่การจัดสรรเงินหรือสิ่งของที่ได้รับมานี้ อาจไม่มีการนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์
ที่แท้จริงของผู้ให้ความช่วยเหลือ หรือการบริจาคสิ่งของนั้นลงถึงชุมชนจริงอยู่แต่ผู้ประสบภัยที่
เดือดร้อนจริง ๆ จะไม่ได้รับ อันเนื่องมาจากการกระจายการให้ความช่วยเหลืออย่างไม่ทั่วถึง ไม่
เท่าเทียมกัน หรือมีเรื่องของการแทรกแซงจากญาติพี่น้องของบุคคลที่มีอำนาจในชุมชนก็จะได้รับ
สิทธิก่อนบุคคลอื่นในชุมชน ดังนั้น จึงมีความคิดเห็นว่าชาวบ้านควรรวมตัวกันเป็นหมู่บ้าน
พรุเดียวแห่งเดียว ไม่มีการแบ่งแยกเป็นบ้านต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่าในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ
ฟื้นฟูผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์สึนามิ หลายโครงการที่ได้รับการอนุมัติแล้วแต่ขาดงบประมาณ
ที่ใช้ในการดำเนินการ ในการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยพบว่าผู้ประสบภัยหลาย
รายที่ยังไม่มีรายรับเพียงพอต่อการดำรงชีวิต แต่ผู้ประสบภัยก็ยังต้องจ่ายค่าเช่าบ้านทุกเดือน และ
สิ่งสำคัญ คือ การบริหารจัดการที่ดีจะทำให้การบริหารจัดการทุกส่วนเป็นระบบระเบียบและมีความ
ชัดเจน ถูกต้องตามไปด้วย แต่สิ่งแรกที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรให้ความสำคัญ คือ
การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ประสบภัยในแนวทางที่ถูกต้อง

นอกจากนี้การหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ประสบภัยสามารถช่วยเหลือให้ตนเองสามารถมีอาชีพที่มั่นคงได้อย่างเร่งด่วนเป็นสิ่งที่ควรเร่งดำเนินการ ในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นผู้รับผิดชอบผู้ประสบภัยหรือพื้นที่ประสบภัยโดยตรงยังขาดการศึกษาชุมชนอย่างแท้จริง และขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบระเบียบหรือเป็นสารสนเทศที่ถูกต้อง ชัดเจน ทำให้เมื่อมีหน่วยงานภายนอกขอข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำไปดำเนินการวิจัยหรือเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ประสบภัยเองนั้น หน่วยงานภายนอกต้องทำการเก็บข้อมูลอีกหลายครั้ง ทำให้ผู้ประสบภัยเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย และเกิดผลกระทบต่อจิตใจเมื่อต้องกล่าวถึงเหตุการณ์ในครั้งนั้นอีกครั้งแล้วครั้งเล่า

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในอนาคตจะทำให้ชุมชนได้เข้ามาอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล มีการใช้นโยบายและระเบียบการจัดการเช่นเดียวกับหมู่บ้านที่อยู่ในความรับผิดชอบอื่นๆ การได้เข้ามาอยู่ในความรับผิดชอบของ อบต. จะทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาชุมชนในหลาย ๆ ด้านได้ อาทิ การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาแผนสาธารณสุข เรื่องวัฒนธรรมชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน มีการแต่งตั้งผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ นำไปสู่การจัดกฎระเบียบของชุมชนในเรื่องต่าง ๆ ตามมา ความกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวของชุมชน ไม่มีการแบ่งแยกระหว่างผู้มาอาศัยก่อนหรือหลัง ซึ่งนอกจากจะทำให้ขาดระเบียบของชุมชนแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อความสามัคคีของคนในชุมชนอีกด้วย

สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประสบภัย พบว่า การดำเนินการช่วยเหลือครอบครัวของผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ หน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือควรมีหลักการและแผนการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกันในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ป้องกันการเปรียบเทียบที่จะเกิดขึ้นระหว่างผู้ประสบภัยด้วยกัน สร้างความเสมอภาคในการให้การช่วยเหลือ ทำให้ผู้ประสบภัยมีหลักประกันความมั่นใจและได้รับความเป็นธรรมจากการช่วยเหลือ ไม่มีการเล่นพรรคเล่นพวกเพื่อแบ่งผลประโยชน์ในกลุ่มพวกพ้อง นอกจากนี้ควรมีการสำรวจพื้นที่ที่ประสบภัย สัมภาษณ์ผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ เพื่อจะได้วางแผนแนวทางการให้ความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและตรงกับความต้องการของผู้ประสบภัยในพื้นที่ ทำให้ผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิที่อยู่ในพื้นที่ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือจริง ๆ ไม่ใช่เป็นคนนอกพื้นที่ที่เข้ามาฉวยโอกาสจากความเดือดร้อนของผู้ประสบภัย อย่างไรก็ตามการดำเนินงานควรมีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของความช่วยเหลือ เนื่องจากบางหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ ได้นำโครงการหรือการพัฒนากลุ่มอาชีพเข้ามาฝึกอบรมให้กับผู้ประสบภัยในระยะแรก แต่หลังจากฝึกอบรมเสร็จหน่วยงานต่าง ๆ ก็มิได้เข้าไปประเมินผลว่าประสบความสำเร็จเพียงใด หรือมีปัญหาและอุปสรรคอะไร ซึ่งเปรียบเสมือนการทำงานตามคำสั่งของหน่วยงานเท่านั้น แทนที่ผู้ประสบภัยจะได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมกลับต้องท้อถอยเปล่า เพราะไม่สามารถนำเอามาใช้ได้จริง

การให้การดูแลในด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ตลอดจนระบบบำบัดน้ำเสีย ควรมีการจัดวางระบบสาธารณูปโภคให้กับชุมชนอย่างเร่งด่วน และควรดึงเอาผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิเข้ามามีส่วนในการคิด ปรัชญาหรือ วางแผนตลอดจนปฏิบัติการก่อนที่จะสร้างพักถาวรให้กับผู้ประสบภัย เนื่องจากปัจจุบันบ้านพักถาวรในชุมชนพริ้วเดียวจำนวน 6 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านนอกศูนย์ บ้านปุย บ้านกาชาด บ้านโรตารี บ้านปอเต็กตึ๊ง และบ้านกรุงศรีฯ ต่างก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสีย ท่อน้ำอุดตัน ทำให้ผู้ประสบภัยเดือดร้อนมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน จะไม่มีท่อระบายน้ำทำให้น้ำท่วมเข้าสู่บ้านของผู้ประสบภัย เป็นต้น และปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรัก ความสามัคคีในชุมชน เนื่องจากหลังจากเกิดคลื่นยักษ์สึนามิได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในชุมชนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เกิดความขัดแย้งขึ้นในชุมชนเพราะต่างคนต่างยึดเอาผลประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้งมากกว่าที่จะเน้นถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม ทำให้การรวมตัว การช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีลดน้อยลงตามไปด้วย ดังนั้นจึงต้องการให้มีการส่งเสริมการสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและพัฒนาอย่างยั่งยืน

การส่งเสริมด้านการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชน ในด้านทุนการศึกษา เนื่องจากยังมีเด็กและเยาวชนยังไม่ได้รับการช่วยเหลือในด้านของทุนการศึกษา นอกจากเงินทุนการศึกษาแล้ว ควรมีการจัดสรรอุปกรณ์การเรียนให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองซึ่งประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ และควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ที่นอกเหนือห้องเรียน เป็นการเรียนรู้จากสังคม จากชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้ความเป็นมาของชุมชนของตนเอง ตลอดจนวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งจะเป็นการช่วยฟื้นฟูวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีให้ฟื้นกลับมาคู่กับชุมชนอีกครั้ง

การเร่งสนับสนุนเครื่องมือประกอบอาชีพและทุนในการประกอบอาชีพให้กับผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ ให้ผู้ประสบภัยมีทุนเพื่อจะไปเริ่มประกอบอาชีพเดิมหรือเปลี่ยนอาชีพใหม่ตามความสนใจและความถนัดของแต่ละคน ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือให้ผู้ประสบภัยสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมได้อย่างรวดเร็ว และควรมีการจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ทราบความเสียหาย ความสูญเสีย และความช่วยเหลือที่ได้รับ เพื่อใช้เป็นฐานการทำงานในการวางแผนแก้ไขปัญหาลักษณะน้ำ

แนวทางการฟื้นฟูวิถีชีวิตผู้ประสบภัย

การศึกษาแนวทางการฟื้นฟูวิถีชีวิตผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ หมู่บ้านพรุเตียว ตำบลบางนายสี อำเภอกะทู้ป่า จังหวัดพังงา

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่า การให้ความสำคัญเกี่ยวกับการฟื้นฟูวิถีชีวิตผู้ประสบภัยควรมีการฟื้นฟูด้านจิตใจเป็นอันดับแรก เพราะความอ่อนแอทางจิตใจส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในทุก ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ต่อสังคม ทักษะคิด ความเชื่อเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในรูปแบบใหม่ที่ต่างไปจากเดิม การปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามสภาวะที่เกิดขึ้นและที่สำคัญ คือ ความหวังและเชื่อมั่นในอนาคตที่ดีขึ้นของผู้ประสบภัยเอง ที่จะสามารถเริ่มต้นก่อร่างสร้างตัวใหม่ การพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ดีขึ้น ไม่รอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐหรือเอกชนเพียงอย่างเดียว

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า ขณะนี้ได้มีการเข้าไปให้ความช่วยเหลือของศาสนาบางศาสนา ด้วยการให้ทั้งทรัพย์สินและกำลังใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ประสบภัยต้องการอย่างมาก ทำให้ประชาชนในหลายครอบครัวของบ้านพรุเตียว เปลี่ยนศาสนากันมากยิ่งขึ้น และยังแพร่กระจายมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ หากภาครัฐละเลยในการที่จะเหลียวแล ด้านการฟื้นฟูโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางสภาพจิตใจที่ไม่สามารถทดแทนได้ด้วยวัตถุ อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านอื่น ๆ ตามมาก็เป็นไปได้

แนวทางการฟื้นฟูที่สำคัญรองมา คือ การปรับสภาพภูมิทัศน์ จากเหตุการณ์สึนามิทำให้สภาพพื้นที่ยังคงมีร่องรอยของซากปรักหักพังต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการทำความสะอาดและบูรณะสถานที่สำคัญ ๆ อย่างเร่งด่วน นอกจากนี้ในเรื่องของระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็น อาทิ ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน การสื่อสารโทรคมนาคม นับว่าเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ ซึ่งการตัดสินใจเป็นเรื่องของผู้บริหารระดับสูงที่จะมีการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม

นอกจากนี้ในเรื่องของความเป็นชุมชน ซึ่งปัจจุบันพบว่าในหมู่บ้านพรุเตียว ผู้ประสบภัยจะแบ่งเป็นบ้านโรตารี บ้านปอเต็กตึ๊ง บ้านกาชาด บ้านกรุงศรี บ้านปุย บ้านนอกศูนย์ ซึ่งการแบ่งแยกบ้านต่าง ๆ นี้ ทำให้ส่งผลต่อการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอก อีกทั้งยังทำให้เกิดการเปรียบเทียบการให้ความช่วยเหลือของแต่ละบ้าน ส่งผลต่อความสามัคคีกลมเกลียวกันในชุมชน นอกจากนี้ในเรื่องของความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ประสบภัยในแต่ละศาสนานั้น หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือต้องพิจารณาตามความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและวัฒนธรรมของชุมชนด้วย

ในด้านของการฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจของผู้ประสบภัย พบว่า การสร้างอาชีพให้แก่ผู้ประสบภัยอย่างเหมาะสมกับความต้องการและอาชีพนั้นจะต้องมีการรองรับของตลาด จะทำให้ผู้ประสบภัยสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น รวมถึงการสร้างกลุ่มอาชีพของผู้ประสบภัยเอง ก็จะมีความเข้มแข็งมากขึ้น ในประเด็นนี้ควรมีการเข้ามาให้ความช่วยเหลือมากขึ้น เนื่องจากงบประมาณในการพัฒนาเบื้องต้นนั้นไม่เพียงพอต่อการรวมกลุ่มอาชีพขึ้นมาได้

ในส่วนของแนวทางการฟื้นฟูผู้ประสบภัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของราชการนั้น การให้ความสำคัญต่อการติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากหลายโครงการที่มีการดำเนินโครงการแล้วเสร็จแต่ไม่ทราบถึงผลของโครงการว่าเป็นอย่างไร ผู้ประสบภัยได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้หรือไม่ อย่างไร หรือมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการอย่างไร เพื่อนำข้อสรุปของการติดตามและประเมินผลไปปรับปรุงและปรับวิธีการ กระบวนการ รวมถึงงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของผู้ประสบภัยมากที่สุด

เหนือสิ่งอื่นใด สำคัญที่สุดสำหรับบ้านพรุเดียวคือ ชุมชนต้องมีความเป็นเอกภาพ และสามัคคีกลมเกลียว ทั้งนี้เพื่อจะได้นำพาชุมชนใหม่ “บ้านพรุเดียว” ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และมีความเป็นชุมชนอย่างแท้จริง โดยที่สมาชิกในชุมชนทุกคนจะต้องเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อให้ชุมชนเป็นหนึ่งเดียวที่บ้านพรุเดียวให้ได้ และเมื่อนั้น การพัฒนาชุมชนด้านอื่น ๆ ก็มีไขปัญหาอีกต่อไป

